

האשה פרק שמיני פסחים

גד א מיי פ"ו מהלכות
ק"פ הלכה ט:
א ב מיי פ"ה מהלכות
ק"פ הלכה א:
ג ד טס הלכה ז:
ד טס הלכה ג:

מוסף תוספות

א. [דף לא] העמידו
דבריהם במקום מצוה
דאפי' מערבין לדבר רשות
אורחא דמילתא הוא לערב
לדבר מצוה. מוס' עירובין
ט: ד"ה ולכתיב. ב. ולא
משני דפליג אההיא
ברייא משמע דכ"ע מודו
בה. מוס' שאילן.

רבינו הגאון

שבדוקין לעושי פסח ואין
[בדוקין] לאוכלי תרומה,
(אין) [מאין] בדוקין,
(מספח) [מנפחין] ואם
אין שם עצם הוי הוא
(עצם) [נהדרן]. ורב יהודה
[אומר] בדוקין (כלומר)
אם הלכו בו בני אדם
והיה דק"ל כל עצם
שהוא כשעורה [שנדרש]
ברגל [נהדרן] וכל שכן
גדול ממנו. מאי שנא
הני ומאי שנא הני. פ'
ערל וטמא [ואיזיל], ערלה
איטורא דאורייתא היא,
וכן הוא נמי אי מבשר
לה דרך רשות הרבי אתי
לידי חילול שבת דהיא
איטורא דאורייתא, וכן
איזיל נמי אי מייחיה ליה
דרך רשות הרבים איטורא
דאורייתא היא, העמידו
דבריהם במקום כרת, אבל
אונן ומצוה ובית הפרס
דלא אתו לידי איטורא
דאורייתא, לא העמידו
דבריהם במקום כרת.

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך
רחוקה בו. איתמא היה
בדרך רחוקה ושחטו וזרקו
עליו רב נחמן אמר הורצה,
מיהם הוא דחם רחמנא
עליה, ואי עביד תבוא
לו בריכה. וב ששת אומר
לא הורצה רחמנא דחיה
כטמא. ודייק רב נחמן
מי שהיה טמא או בדרך
רחוקה ולא עשה הירשון
יעשה השני, מכלל דאי
בעי עבד. רב ששת אומר
אי הכי סיפא דקתני שגג
או נאנס ולא עשה הירשון
יעשה השני, וכי אלו
יכולין לעשות הירשון
הורי שנינו [שגג] או נאנס,
ואלא מויד קתני בהדיהו:
והכי קתני, שגג או נאנס
או אפי' הויד שהיה
יכול לעשות הירשון ולא
עשה יעשה השני, רישא
נמי מי שהיה טמא או
בדרך רחוקה או אונן
קתני. ודייק רב אשי לאה
טבא מדוקתין אלו חייבין
בכרת מכלל דבמויד ואונן
קתני. ודתי רב נחמן
מויד קתני בסיפא, דהא
חייבין כרת קתני, אבל
כרישא איך נאמר אונן
הני בהדיהו והא פטורין
קתני, אלא לעולם מויד
בלבד הוא דקתני בסיפא,
אמר רב ששת

בדוקין לעושי פסח. וא"ת דמשמע הכא דדוקא לעושי פסח
המירו ע"י דזיקה משום דלא העמידו דבריהם במקום
כרת וצפ' בכל מערבין (עירובין ד' כו:): תנן מערבין לכהן צבית הפרס
ומפרש בגמרא^(א) משום דמני איל כדכר יתודה ואומר ר"י דהאי דקאמר
הכא צמקוס כרת דוקא היינו משום
דאיכא נמי כרת צעשיית פסח בטומא'^(ב)
והיינו דקאמר צפוק חגיגה (דף כה:)
לעושי פסח לא העמידו דבריהם
צמקוס כרת לאוכלי תרומה העמידו
דבריהם צמקוס מיתה פירוש לענין
פסח טיהרוהו אע"ג דאיכא כרת
צמקוס לאוכלי תרומה לענין תרומה
צמקוס דבריהם ולא טיהרוהו אע"ג
דליכא אלא מיתה לאוכלי תרומה
אבל צמקוס כרת דליכא אלא לאו
שרי ליכנס צבית הפרס לזרוך עירוב'^(ג)
ויש דבר כגון ללמוד מורה ולישא אשה
דשרי אפי' בלא נפוח כדאמר' בני
שהואוהו (עירובין דף מו.) וצ"ע
(דף יג.) משום דעדיפי מאשר מצות':

מאי בדוקין. קשה לר"ת מאי
קצעי הלא הצדיקה מפורשת
צפוק אהלות צלותה משנה ענמה
דקתני ומודים צ"ש וצ"ה שבדוקין
לעושי פסח ואין בדוקין לאוכלי תרומה'^(ד)
ולגזיר צ"ש אומר'ם בדוקין וצ"ה
מוציא את העפר שהוא יכול להסיתו
ונותן לתוך כברה שנקציה דקיס כו'^(ה)
ואומר ר"י דצדיקה דמתני' צשכבר
עבר ורב יהודה ורב חייל צאין לפרש
שיוכל לצא ולעבור וה"ק מאי בדוקין
אם רצה לעבור: [ועי' מוספות צמקוס
כט. ד"ה היכי איל כו' וע"ע מוס'
צמקוס כח: ד"ה מנפחין]:

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא: **א"ל** פטורין
מהכרת. נראה לר"י דמתני'^(א)
קסבר שוחטין וזרקין על טמא שרץ
והשתא איידי מתניתין צטמא מת
צשעי דלא מוזי לאכילה לאורחא דאי
קסבר אין שוחטין אם כן טמא דמתני'^(ב)
אף צטמא שרץ או דטמא מת צשציעי
שלו א"כ אמאי פטור מהכרת כיון
דיכול לטבול דהתניא צפ' אלו דברים (לעיל דף סט:): יכול לא יתא ענוש
כרת אלא טהור ושלם היה צדוך רחוקה ערל וטמא שרץ ושאר
טמאים מנין ל"ל והאיך ומשמע דליכא מאן דפליג עלה מדפריך מינה
לרבא דקאמר דר"א פטור מכרת^(ג) וא"ת תיקשי מתני' לרב דאמר לעיל
(דף ט:): אין שוחטין וזרקין על טמא שרץ וי"ל דכמה תנאי אשכחן
דצברי כרב דאין שוחטין והא דפריך ליה לעיל ממתניתין דזב שראה
שמי ראיות היינו משום דרב עלה קאי ומוקי לה צשטבל:
ורב נחמן אמר הורצה. רב נחמן מלי סבר כרב יהודה דאמר
לקמן^(ד) דרך רחוקה כל שאין יכול ליכנס צשעת אכילה ואפי"ה
הורצה דנהי דאינו יכול צהילוך צינוני כיון דיכול לצא צסוסים
וצפדדים צר אכילה הוא ולא דמי לחולה וערל וטמא:

הבא נמי אונן קתני בהדיהו. וא"ת מה צין אונן למויד^(א) (ושוגג)
דאם הוא מויד היינו מויד^(ב) (ואם הוא שוגג) היינו שוגג וי"ל דתנא
תרי גווני מויד חד שהניח צחנס ואונן שנתעלל אגב מריה ומיירי
צמת לו מת אחר חלות אצל קודם חלות אינו צהכרת כדמוכח צפוק
פירקין^(ג) וכן איתא צהדיא צפ' עבול יוס (וצמים דף ק.) ולעיל הוי מלי
למיחשב נמי אונן צהדי הנהו דהעמידו דבריהם צמת קודם חלות:
ה"ג

סיפא
מנא אמינא לה דתניא ו' עקיבא אומר נאמר טמא ונאמר דרך רחוקה כו.

שבדוקין. מהלכין צבית הפרס ע"י צדיקה לעשות פסח אם אין לו
דרך אחרת: ואין צודקין לאוכלי תרומה. אלא ימתין ויקיף או יוס
או יומים עד שמגיע אל תרומתו ואוכלה: ה"ג מאי צודקין. היאך
יצדוק: מנפח צים הפרס. הוא שדה שמתרש בה קצר כמתנן

(אהלות פ"ו מ"א) החורש צית הקצר
הרי זה עושה צית הפרס מלא מענה
מאה אמה וגזור רבנן שמא ציתתה
מתרשה את העצמות ופזרתן צאורך
המענה ויש כאן עלם כשעורה ועצור
ויסיתו ועצם כשעורה מנמאה צמגע
וצמשא דהיינו היסט הלכך מנפחו

צפיו ואם יש עלם גדול יראנו ועצם
כשעורה נדמה צנפיתמו והאל אין
מטמאו דהא אין טומאת אהל בעצמות
אלא רוב צנין ורוב מנין: **שנידש**.
צרגל טהור צדריסת הרגלים העצירתן
והצא לעשות פסחו יצדוק אם נידש
ועצור אצל לאכילת תרומה לא סמכי'^(א)
עלה שיכול להמתין וצית הפרס
מדבריהם ולא העמידו צמקוס

הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא או בדרך רחוקה ולא
עשה את הראשון יעשה את
השני שגג או נאנס ולא עשה את הראשון
יעשה את השני א"כ למה נאמר טמא או שה'^(א)
בדרך רחוקה ישאלו פטורין מהכרת ואלו חייבין
בהכרת: **גמ'** איתמר היה בדרך רחוקה
ושחטו וזרקו עליו רב נחמן אמר הורצה רב
ששת אמר ילא הורצה רב נחמן אמר הורצה
מיהם הוא דחם רחמנא עליו ואי עביד
תבא עליו ברכה ורב ששת אמר לא הורצה
מידחא דחיה רחמנא כטמא אמר ר"נ מנא
אמינא לה דתנן מי שהיה טמא או בדרך
רחוקה ולא עשה את הראשון יעשה את השני
מכלל דאי בעי עבד ורב ששת אמר לך אי
הכי סיפא דקתני שגג או נאנס ולא עשה את
הראשון יעשה את השני מדקתני ולא עשה
מכלל דאי בעי עבד הרי שגג והרי נאנס
אלא מויד קתני בהדיהו ה"ג אונן קתני
בהדיהו אמר רב אשי מתניתין נמי דיקא
דקתני אלו פטורין מהכרת ואלו חייבין
בהכרת אהייא אימינא אשוגג ונאנס שוגג
ונאנס בני כרת נינהו אלא לאו אמויד ואונן
ורב נחמן אמר לך לעולם אמויד לחודיה וברין
הוא דאיבעי ליה למיתנא חייב והאי דקתני
חייבין אידי דתנא רישא פטורין תנא סיפא
חייבין אמר רב ששת מנא אמינא לה דתניא
ס"ר^(ב) אומר נאמר יטמא ונאמי' בדרך רחוקה
מה

כרת דפסח:
הדרן עלך האשה

מי שהיה טמא. א"כ למה נאמר
טמא. צנמי' [גס]. פריך הא צליטריך
דאי צעי למיעבד צראשון לא מלי
עביד אלא אדרך רחוקה קאי לאנס
הוי דלא מלי עביד (א) וה"ג אמרין
צגמרא ואי צעי למיעבד ע"י שלוחו
עביד כמ"ד צגמרא [גס] הורצה והלכך
הואיל ושאר אונסין אידחו לשני אונס
דדרך רחוקה ל"ל דאיכר רחמנא טפי
מאונס אחרונה הא דרך רחוקה אונס
הוא שאינו יכול ליכנס כל שעת
שחיטה כדאמרין צנמי' ולאשמעינן
דאי צעי למיעבד לא מלי עביד לא
מלינן למימר דהא ודאי מלי עביד
כמ"ד הורצה: **שאלו פטורין מן**
ההכרת. טמא ודרך רחוקה ושגג
ונאנס: ואלו חייבין. מפרש צגמרא:
גמ' שחטו וזרקו עליו. ולערב ילא
ומ"מ צדרך רחוקה הוא שאין יכול
ליכנס צשעת שחיטה דהיינו כל ש
שעות עד שקיעת החמה: **הורצה**.
ופטור מן השני: **נעמא**. ולא עשה
כלום חזקו לשני: **מדקתני ולא עשה מכלל דאי בעי מלי עביד**.
ואטמא ליכא לאוקמא ועל כרחיק אדרך רחוקה קא מהדר:
(א) וליתעמיד סיפא גצי שגג ונאנס דתנא תו וימנא אחריתי ולא עשה
אהי מוקמת לה הלא שגג ולא ידע שהיוס פסח הרי שגג ונאנס ומאי
אי צעי איכא למימר הכא אלא מאי אית לך למימר בלא עשה
דסיפא מויד קתני צהדיהו ועלה קאי ולא עשה דאי צעי הוה עביד:
ה"ג גצי לא עשה דרישא אונן קתני צהדיהו ועלה קאי ולא
עשה דאי צעי עביד כדאמר' צפ' האשה (לעיל דף סא.) האונן והמפקח
הגל כו' שוחטין עליהן: **מהני נמי דיקא**. דמויד ואונן קתני צה:
אהייא. קתני חייבין צהכרת: ור"ג דאמר לא תנן אוננין צרישא
ולא עשה אדרך רחוקה קאי אמר לך סיפא ודאי מויד מחסרא
צה ועלה קאי ולא עשה דסיפא וחייבין צהכרת נמי עליה קאי
והא דתני חייבין לשון רבים אידי דתנא פטורין תנא נמי
חייבין. (אמר המגיה צקאט פי' רש"י זה אינו) ותימנה לי אמאי לא
אמר ר"ג מנא אמינא לה דקתני א"כ למה נאמר דרך רחוקה שאלו
פטורין כו' מדקאמר למה נאמר ש"מ דאי צעי למיעבד עביד כר"ג
דאי כרב ששת צליטריך דאי צעי למיעבד דלא ליעבד (עד כאן):

מנה
צרגלים הרבה (בתובות כח.) טהור. דמלין לקולא ואמרין כל העצמות נכמתו לפחות
לעצם כשעורה שלא יתא נידש צרגל (בתובות טס) שרגלים נושאים את העצמות ושחטין (דח טס.) הדרן עלך האשה

(א) סי' ל"ג, (ב) צבית דף
יט: עירובין דף ל: מ"ק דף
ה: חגיגה דף כה: כמובות
דף כח: כמובות דף טו,
נדה דף טו, (ג) נצרכות יט:
ע"ש על הגליון, (ד) סי' א'
אמי, (ה) [מוספתא רפ"ח],
(ו) ג"א אי הכי, (ז) ג"ס
דף ל: (ח) [ועיין מוס'
כמובות כט. ד"ה היכי
אזיל, ט] (דף טז:), (י) סי' א'
ל"ג, ט] (דף טז:).

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל
לאמר איש איש כי יקח
טמא לנפש או בדרך
רחוקה לבס או לדרכיהם
ועשה פסח לזי:
במדרב ט י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי שהיה
וכי' ללא עבד ואי צעי
למיעבד כ"ל ומיתת ה"ג
אמרין צגמרא נמחק:

מוסף רש"י

שבדוקין לעושי פסח.
צית הפרס. כדמפרש
ואיל, היה הו"ך לעשות
פסחו וצית הפרס של
עשה שמתרש בה קצר
מפסיקו, בדוק צנפיתה
ואם יש עלם כשעורה
והואוהו נשחטו ממנו, ועצם
כשעורה אינו מנמא
כאהל אלא צמגע וצמשא,
לפיך צדוך צנפיתה אלא
ויסיתו צרגלו (חגיגה כח.)
ואין בדוקין לאוכלי
תרומה. אין סומיין על
דזיקה ז, דכיון דאין
ומן קציע לאכילה ימתין
צשעה ימים וזה שלשי
ועציע ויעטל, אצל גצי
פסח הואיל וצית הפרס
דרבנן לא העמידו דבריהם
מקוס כרת (טס.) בית
הפרס. והוא שדה שמלש
צה קצר ושמו צממים
שמא דללו כלי המחרישה
את העצמות והיוס
עליהן מטמין ועצם
כשעורה וטמא צמגע
וצמשא ולא צהאל (בבכות
טו) וזוקמי רבנן כל
צביעות הקצר מאה אמה
צספק טומאה (דח טו.)
שקן שיעבו שהמחרישה
משלבת את עצמות המת
(בתובות כח.) פסח, לשון
דבר שזור ופרוס, על
שם שפטרסו העצמות (דה
טס.) יש שם עצם גדול
בראה מאליו ועצם
אם נראה בנפיהה
קטן נראה בנפיהה
ואינו מסיטו צרגליו
(עירובין ז') וזוקן על
קך שאס יש עלם רואהו,
ואע"ג דמאהיל לא חיששין
דאין עלם כשעורה מטמא
כאהל עד דאיכא צדריה
או ונגולתו שלמה או רוב
צנין או רוב מנין (בתובות
כח.) שנדרש. צדריסת
רגלי צני אדם (עירובין ז')
שצדוהו צני אדם צרגליהם
(בבכות כט.) דשה רכה